

УДК 338.23
JEL G38

Резнік Н.П.³³

д.е.н., професор, Національний університет біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)
<http://orcid.org/0000-0001-9588-5929>

Благодатний А.С.³⁴

аспірант, Національний університет біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РЕГУЛЮВАННЯ ПЛАТІЖНИХ ПОСЛУГ У МІЖНАРОДНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ ПРАВІ

У статті розглянуто правові питання регулювання платіжних систем і послуг у міжнародному економічному праві та національному законодавстві України.

Ключові слова: електронна платіжна система, платіжні послуги, ліцензія ЕМІ, електронні гроші, криптовалюта.

Резнік Н.П.

д.э.н., профессор, Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины (Киев, Украина)

Благодатный А.С.

аспирант, Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины (Киев, Украина)

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РЕГУЛИРОВАНИЯ ПЛАТЕЖНЫХ УСЛУГ В МЕЖДУНАРОДНОМ ЭКОНОМИЧЕСКОМ ПРАВЕ

В статье рассмотрены правовые вопросы регулирования платёжных систем и услуг в международном экономическом праве и национальном законодательстве Украины.

Ключевые слова: электронная платежная система, платежные услуги, лицензия ЕМІ, электронные деньги, криптовалюта.

Reznik N.

*Doctor of Sciences in Economics, professor,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
(Kyiv, Ukraine)*

³³ Резнік Надія Петрівна, д.е.н., професор, завідувач кафедри біржової діяльності і торгівлі, Національний університет біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)

³⁴ Благодатний Андрій Сіргійович, аспірант, Національний університет біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)

Blahodatnyi A.

Graduate Student, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

MODERN TRENDS IN REGULATION OF PAYMENT SERVICES IN THE INTERNATIONAL ECONOMIC LAW

The article deals with legal issues of regulation of payment systems and services in international economic law and national legislation of Ukraine

Keywords: electronic payment system, payment services, EMI license, electronic money, crypto currency.

Проблема регулювання фінансових потоків сучасного бізнесу надзвичайно важлива для розв'язання в ХХІ столітті, оскільки неконтрольоване фінансування може бути спрямоване на дестабілізацію міжнародного миру та безпеки.

Більшість сучасних європейських та американських постачальників платіжних послуг (payment service provider) дотримуються процедур щодо боротьби з відмиванням грошей і фінансування тероризму (anti-money laundering procedure). Але станом на тепер, певні методи проведення платежів не підпадають під необхідність дотримання, процедуру щодо боротьби з відмивання грошей, виходячи зі способу обробки цих платежів.

Система шифрування (blockchain), що лежить в основі формування сучасної електронної валюти (криптовалюти), не дозволяє прослідкувати відправника та отримувача грошових ресурсів. Наслідком вищезазначеного є неконтрольованість фінансових потоків на міжнародному рівні.

Актуальність проблеми спричинена також браком ефективного механізму контролю оффшорних постачальників платіжних послуг. Дані послуги можуть надаватися навіть неліцензованим клієнтам, через відсутність міжнародних зобов'язань щодо обміну податковими звітами між деякими країнами.

Взаємопов'язані процеси держав у боротьбі з фінансуванням міжнародного тероризму вимагає еволюційно чіткішого відображення в міжнародному праві. Саме тому активізація міжнародного співробітництва постає наднеобхідною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Попередні дослідження регулювання платіжних послуг стосуються окремих аспектів випуску банківських карток, національних платіжних систем, міжнародної нормативно-правової бази постачальників платіжних послуг. Найгрунтовнішими є дослідження таких закордонних дослідників, як Маккейн Фітджеральд [1], Д.А. Гладишев [2], Г.В. Рибокова [3]. У вітчизняній науці відповідною

проблематикою займались О.В. Поляниця та В.С. Яківець [4], Г.Б. Красновська. Так, Маккейн Фітджеральд робить акцент на практику та законодавчу базу Європейського Союзу в аналізі сучасних платіжних послуг. Учений зазначає, що декларативна база ЄС дозволила створити міждержавні платежі зручнішими та захищенішими завдяки створенню загальноєвропейського режиму ліцензування та запровадженню нових бізнес правил для постачальників платіжних послуг.

Завдяки дослідженням вітчизняних науковців ми можемо проаналізувати теоретичні основи функціонування платіжної системи України, класифікацію платіжних систем, розглянути основні організаційно-правові засади функціонування платіжних карток. Учений Т.К. Абадашев у своїх роботах звертає увагу на використання господарсько-правових засобів державного впливу, на специфіку платіжних систем України, які узгоджуються із принципами державного регулювання господарських відносин [16].

Постановка завдання. Теоретично опрацювати правові питання регулювання платіжних систем і послуг у міжнародному економічному праві та національному законодавстві України.

Результати дослідження. Електронна платіжна система – це сучасна ланка економічних операцій для обміну грошових ресурсів на товар чи послугу. Для обмінного процесу застосовують банківські автомати, магнітні картки, картки з мікропроцесорами, різноманітні платіжні термінали. Зростання електронної торгівлі товарами та послугами через мережу Інтернет стимулювали розвиток міжнародних платіжних систем (PayPal, Neteller, Skrill), електронних гаманців (QIWI, Advcash, Webmoney) і платіжних систем, що мають справу з електронною валютою (Bitpay).

Платіжна система – сукупність інструментів і методів, що застосовуються для переказу грошей, здійснення розрахунків і врегулювання боргових зобов'язань між учасниками економічного обороту [3].

Електронна торгівля позитивно впливає на економіку країни та суспільство. Даний вид торгівлі сприяє залученню інвестицій, збільшення податкової бази, створення нових робочих місць. У міру збільшення якості та конкурентоздатні національні підприємства та компанії матимуть змогу поширювати свої товари і послуги далеко за межі власної країни.

Тенденційно також простежується: шахрайство, ухилення від оподаткування, недотримання конфіденційності, порушення права інтелектуальної власності. Саме тому питання платіжних послуг досить актуальне, але потребує належного регулювання на національному та міжнародному рівнях.

Після набуття чинності Директиви 2007/64 («PSD») платіжні послуги в Європейському Союзі набули безпрецедентного розвитку завдяки швидкому розвитку електронних і мобільних сервісів. Еволюційно розвиток починався із запровадження валюти платежів – євро, а послуги проводилися лише на території Європейського Союзу. Пізніше, почали запроваджувати проведення платежів валютою третіх країн і в межах Європейської економічної зони. Прикладом і наслідком законодавчих змін є досвід створення Єдиної зони платежів у євро (Single Euro Payment Area - SEPA) [2].

Згодом, Директива щодо платіжних послуг 2015/2366 («PSD2») запровадила певні обмеження й уточнення. Декларація запровадила нові вимоги безпеки до активації, процедури електронних платежів і захисту персональної фінансової інформації клієнтів. Також запроваджені жорсткіші правила підтвердження особистості для здійснення платіжної операції та умови, що регулюють використання клієнтом платіжного інструменту та повинні бути об'єктивними, недискримінаційними і пропорційними.

Підписанти Декларації «PSD2» повинні імплементувати відповідні положення до 4 квітня 2018 року, а саме:

- існуючі постачальники платіжних послуг повинні підтвердити свою відповідність вимогам «PSD2».

- юридичні особи, із середнім щомісячним обігом менше 3 мільйонів євро, можуть підпадати під легший правовий режим, за умови, якщо країна-підписант забезпечила використання цієї опції.

1 березня 2016 року Колм Кінкейд, начальник відділу захисту прав споживачів Центрального банку Ірландії оголосив про заходи з упорядкування й удосконалення процесу авторизації для постачальників платіжних послуг. Згідно з новою "моделлю воротаря", заявникам більше не потрібно попередньо подавати заяви і попередні співбесіди також є не обов'язковим. Центральний банк також буде готовий надати власну оцінку заявки на надання платіжних послуг протягом трьох з половиною місяців з подачі заяви, без урахування часу, необхідного для заявника, щоб відповісти на будь-які додаткові питання. Отже, удосконалення правил надання платіжних послуг відбувається як з боку державних і наддержавних органів, так і з боку юридичних осіб держав ЄС [1].

Нині, досить просто надавати платіжні послуги в Європі. Існує низка ліцензій для компаній, що дозволяють проводити різноманітні платіжні операції, наприклад:

- PSP (Payment Service Provider);
- EMI (Electronic Money Institution).

PSP – тип ліцензії для підприємств, які мають право проводити платіжні операції. Функціонально підприємство, що діє згідно з PSP, виступає в ролі посередника при

виконанні платежів клієнтами. Дане підприємство виступає каналом просування грошових ресурсів, що не належать самому підприємству. Також за рахунок власних коштів і певного комісійного збору підприємство може надавати послуги швидких переводів між різноманітними організаціями.

Ліцензія ЕМІ – це певний тип ліцензії, що випускається регулюючим органом країни та надає право:

- розміщувати та знімати грошові кошти на розрахункових банківських рахунках клієнтів;

- виконувати платіжні операції через платіжну банківську карту, включаючи кредитні перекази;

- випускати та приймати платіжні інструменти;

- надавати додаткові послуги, пов'язані з випуском електронних грошей.

Наприклад, Чеська Республіка пропонує отримання 2 типи ліцензій: SEMI та ЕМІ.

SEMI (Small Electronic Money Issuer) – мала ліцензія на випуск електронних грошей, що потребує наявності офісу в будь-якій країні ЄС і бажана наявність представництва в Чехії.

ЕМІ – повна ліцензія електронних грошей у Чехії, що потребує обов'язкової наявності офісу в Чехії, 2 директорів, бізнес-плану на найближчі 3–5 років, необхідні процедури щодо боротьби з відмиванням грошей і фінансування тероризму. Стартовий капітал компанії, що претендує на отримання ліцензії ЕМІ, повинен бути більше 350 000 євро [5].

Якщо ми розглянемо поняття «електронні гроші», то у Федеративній Республіці Німеччина вони існують як носій грошової вартості в обмін на оплату грошових коштів чи прийому сторони відмінними від емітента, що виражена в електронній формі. Згідно із законом про банківську справу (Section 32 Gesetz Über das Kreditwesen)[6] існує два типи інституцій:

- 1) credit institutions;

- 2) financial services institutions (Section 1a).

Компанія, що займається емісією електронних грошей, підпадає під дію Закону щодо нагляду за платіжними послугами (Gesetz über die Beaufsichtigung von Zahlungsdiensten Zahlungsdiensteaufsichtsgesetz – ZAG) [7] і відповідної ліцензії. Процедура ліцензування відбувається згідно з ZAG. Для отримання ліцензії від регулювального органу - Федерального агентства з фінансового нагляду «Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht (BaFin)» необхідно виконати низку вимог:

- заявка на отримання ліцензії має надійти від юридичної особи;

- представлена ліцензія й документи мають бути достатніми для отримання ліцензії (§ 9 п. 2 ZAG);

- стартовий капітал для компанії, що надає можливість електронних платежів – від 50 000 євро, що дорівнює 10% від планових витрат для першого року діяльності (ZAG, параграф §12a Eigenkapital bei E-Geld-Instituten). Проте згідно зі статтею 57 А і В Директиви 2006/48/ЕС, уставний капітал провайдера має бути більше 350 000 євро.

Отже, після отримання дозволу на діяльність (категорії «електронні гроші та електронні розрахунки»), компанія вноситься в Публічний реєстр і може офіційно вести власну діяльність.

Але я співпрацюють вищезазначені постачальники платіжних послуг з пересічними користувачами банківських карт і мережі Інтернет?

Найпопулярніший спосіб роботи через мерчант рахунок. Merchant account – це інтегрований код програмування на сайті інтернет-продавця, через який проводиться прийом даних банківської карти клієнта для перерахування грошових коштів на банківський рахунок власника інтернет-магазину. За альтернативним визначенням, мерчант рахунок – це тип банківського рахунка, що дозволяє приймати платежі та проводити операції з дебетовими й кредитними картками. Використовується для оплати товарів чи послуг он-лайн.

Але оскільки кожен інтернет-магазин не в змозі отримувати ліцензію на надання фінансових послуг, власники он-лайн-магазинів користуються послугами постачальників платіжних послуг для проведення платежів своїх клієнтів. Таким чином платіжні сервіси мають можливість брати комісійний збір за обробку платежів і зарахування на банківський рахунок. Існує декілька видів постачальників платіжних послуг за типом взятих на себе ризиків:

1. Low-risk (надають платіжні послуги для інтернет-магазинів квітів, таксі, спортивних товарів, фурнітура для дому).
2. Medium-risk (надають послуги готелям, інтернет-магазинам з продажу електроніки, ресторанам, барам).
3. High-risk (обслуговують форекс брокерів, продавців лікарських препаратів, сайти інтернет-лотереї).

Проте нині, на відміну від звичних електронних грошей і методів оплати, набирає поширення нова грошова одиниця, що також використовується як засіб розрахунку в торгових операціях. Ця одиниця розрахунку не емітується жодною з країн світу як офіційна валюта, хоча вартість, станом на травень 2017 року, еквівалентна 1 унції золота.

Криптовалюта – вид цифрової валюти, емісія та облік якої засновані на асиметричному шифруванні і застосуванні різних криптографічних методів захисту. Функціонування системи відбувається децентралізовано в розподіленій комп'ютерній мережі [8].

Переваги криптовалюти такі:

1. Децентралізація. В електронної валюти немає певного центру емісії. На відміну від національної валюти даний тип грошової одиниці не належить нікому, окрім власників валюти.

2. Анонімність. На відміну від платіжних систем електронних грошей, використання криптовалюти не вимагає надання персональних документів. Немає потреби пред'являти паспорт для реєстрації електронного гаманця для збереження даного виду коштів.

3. Доступність. Кожен інтернет-користувач має можливість самостійно добувати цей грошовий ресурс та обмінювати на долари, євро чи іншу валюту [9].

Найпопулярніша електронна валюта сьогодні – Bitcoin. Це найперша криптовалюта, яку створив Сатосі Накамото близько 8 років тому. Генерація відбувається завдяки розв'язанню складних математичних задач за принципом Proof-to-work (доказ виконання роботи). Процес виробництва має назву майнінг і проходить із залученням систем комп'ютерних процесорів чи відеокарт.

Наступними видами криптовалюти є Litecoin, Primecoin, Peercoin, Namecoin, Ethereum, Dogecoin і декілька сотень інших. Кожна з вищезазначених має певні характерні особливості, наприклад: зручніші параметри майнінгу, ніж Bitcoin, наявність необмеженої емісії монет, використання «розумних контрактів» для автоматизації процесів [9].

У жовтні 2015 року Європейський Суд (European Court of Justice) ухвалив постанову щодо оподаткування Bitcoin, що було підтримано шведською комісією доходів (Swedish Revenue Law Commission), що на практиці означало: угоди, а пов'язані з купівлею та продажем Bitcoin у всіх країнах-членах Європейського Союзу, не повинні обкладатися ПДВ [10]. В квітні 2015 року шведський податковий орган опублікував керівні принципи щодо діяльності пов'язаної з емісією Bitcoin та інших електронних валют. Згідно зі шведським податковим законодавством існує три основні типи прибутку. Щодо емісії Bitcoin, дохід від неї розглядається як діяльність, пов'язана з хобі, і в цьому випадку не обкладається податком на дохід [11].

Щодо США, то ще 2013 року в Сенаті США проходили слухання щодо Bitcoin. Під час слухань було вирішено не тільки не забороняти поширення криптовалюти загалом, а й працювати над регулюванням цього типу бізнесу [12].

За офіційними даними, з 1 квітня 2017 року Японське агентство фінансових послуг (Japanese Financial Services Agency) визначає Bitcoin та інші електронні валюти як форми оплати. Згідно з Актом про платіжні послуги, що є частиною Закону про банківську діяльність, цифрова валюта визначається як актив, що використовується для купівлі і продажу невизначеним колом осіб [13].

Нині, можна зазначити, що поки у світі не існує єдиних стандартів щодо регулювання цифрових валют. Кожен регулювальний орган керується власними підходами: від формального вирішення (включаючи рекомендації щодо можливих ризиків індустрії) чи використання загальних принципів регулювання у сфері платежів. З другого боку, існує негативна статистика банкрутств цифрових бірж, що пов'язана з махінаціями та хакерськими атаками. Розв'язанням цих проблем може стати: по-перше, ліцензування діяльності, пов'язане з віртуальними валютами та, по-друге, визнання операцій з електронною валютою подобою банківських операцій. Отже, формування загальносвітового регуляційного тренду спричинило б перенесення інноваційних проєктів у юридично прозоріші юрисдикції, та як наслідок - притік інвестицій у країну.

Згідно зі ст. 12–18 Господарського кодексу України функціонування платіжних систем в Україні можуть бути адаптовані з урахуванням: 1) державного замовлення; 2) ліцензування; 3) стандартизації; 4) сертифікації; 5) застосування нормативів і лімітів; 6) регулювання цін і тарифів; 7) надання інвестиційних, податкових та інших пільг. Перелічені засоби визначаються як «основні засоби регулювального впливу на діяльність суб'єктів господарювання» [14]. Нині в Україні є досвід емітування як закордонних карток щодо ліцензії найбільших фінансових асоціацій (VISA International, Master-Card, Cirrus/Maestro, EuroPay, Union Card), так і власних гривневих дебетних карт – пілотний проєкт системи масових безготівкових споживчих платежів Національного банку України (НСМЕП) [4]. Прикладом платіжної системи, що підлягає нагляду Національного Банку України, є компанія «EasyPay», що має можливість надавати платіжні послуги на території України в національній валюті.

Висновки. Сучасний ринок фінансових послуг досить вузькоспеціалізований і мінливий. Завдяки глобалізації взаємопроникні процеси, що здатні уніфікувати правила чи законодавства різноманітних країн і поширити новітні тенденції, відбуваються надзвичайно швидко. З точки зору регулювання платіжних послуг нині є приклади позитивних і негативних наслідків. Позитивними є приклади спрощення проведення платежів для фізичних і юридичних осіб, можливість отримання державних ліцензій для компаній, що надають платіжні послуги, створення нових активів для ведення бізнесу.

Негативним є недостатня регуляція сектору платіжних послуг, що призводить до хакерських атак і можливості фінансування тероризму.

Новітні тенденції створюють фундамент для формування нового правопорядку, який уже сьогодні містить ознаки децентралізації та наддержавного регулювання. Але оскільки формування правопорядку має супроводжуватися відповідною законодавчою базою, нині має постати питання співпраці міжнародної спільноти для узгодження методів і засобів проведення платежів. Інакше, експонентний розвиток технологій призведе до розвитку інтернет-шахрайства та зневіри в державні органи влади. На нашу думку, лише системне та злагоджене законодавче регулювання може здійснити синергетичний ефект на цивілізацію та вистояти перед викликами сучасності.

Література

1. FitzGerald McCann. A new regulatory framework for payment service providers / McCann FitzGerald // The Lawyer. – 2016. – Р. 1–6.
2. Гладышев Д.А. Интеграция платежных систем на мировом финансовом рынке: дис. канд. полит.: 08.00.14/Финансовый университет при Правительстве Российской Федерации. – М., 2014. – 165 с.
3. Рыбакова Г.В. Международные платежи: иллюстративный материал к курсу / Г.В. Рыбакова. – Новосибир., 2014. – 274 с.
4. Поляниця О.В. Особливості розвитку електронних платіжних систем в Україні / О.В. Поляниця, В.С. Яківець // Молодий вчений. – 2016. – №7 (34). – С: 116–120.
5. Decree No.141/2011 Coll. of 13. May 2011, business of payment institutions, electronic money institutions, small-scale payment service providers and small-scale electronic money issuers.
6. Указ №141/2011 Coll. від 13 травня 2011 року, бізнес платіжних установ, установ електронних грошей, дрібних провайдерів платіжних послуг і дрібних електронних грошей емітентів.
7. Banking Act / Deutsche Bundesbank Eurosystems [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.bafin.de/SharedDocs/Downloads/EN/Aufsichtsrecht/dl_kwg_en.pdf?__blob=publicationFile
8. Gesetz über die Beaufsichtigung von Zahlungsdiensten Zahlungsdiensteaufsichtsgesetz [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/zag/gesamt.pdf>
9. Криптовалюты как клиринговые системы и платёжные средства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://paysyst.ru/crypto-payment-system.html>

10. Криптовалюта. Что это и как с этим работать [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.towave.ru/pub/kriptovalyuta-chno-eto-i-kak-s-etim-rabotat.html>
11. Court of Justice of the European Union/Sweden: Purchase and Sale of Bitcoins Not Subject to VAT/Library of Congress [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.loc.gov/law/foreign-news/article/court-of-justice-of-the-european-unionsweden-purchase-and-sale-of-bitcoins-not-subject-to-vat/>
12. Sweden: Tax Authority Publishes Guidelines for Income Tax on Bitcoin Mining, Suggests Prohibition of Bitcoin Use in Waste and Scrap Metal Transactions / Library of Congress [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.loc.gov/law/foreign-news/article/sweden-tax-authority-publishes-guidelines-for-income-tax-on-bitcoin-mining-suggests-prohibition-of-bitcoin-use-in-waste-and-scrap-metal-transactions/>
13. США: Биткойн – это законно и выгодно [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bitnovosti.com/2013/11/18/usa-bitcoin-eto-zakonno-i-vygodno/>
14. Bitcoin regulation overhaul in Japan [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bravenewcoin.com/news/bitcoin-regulation-overhaul-in-japan/>
15. Господарський кодекс України: Кодекс від 16.01.2003 №436–IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
16. Digest of decisions and arbitration practice of the Supreme Arbitration Court of Ukraine, Bulletin of the Supreme Arbitration Court of Ukraine, Bulletin of economic justice. Abadashev T.K. Legal features of the application of administrative sanctions in the functioning of payment systems 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.arbitr.gov.ua/files/pages/06022015.pdf>

Referances

1. FitzGerald McCann. Novaya normativnaya baza dlya postavshchikov platezhnykh uslug (A new regulatory framework for payment service providers) / McCann FitzGerald // The Lawyer. - 2016. - S. 1-6.
2. Gladyshev D.A. Integratsiya platezhnykh sistem na mirovom finansovom rynke: dis. kand. polit. 08.00.14, Finansovyy universitet pri Pravitel'stve Rossiyskoy Federatsii. (Integration of payment systems in the world financial market: dis. Cand. polit. 08.00.14, Financial University under the Government of the Russian Federation.) - M., 2014. - 165 s.
3. Rybakova G.V. Mezhdunarodnyye platezhi: illyustrativnyy material k kursu (International payments: visual material for the course)/ G.V. Rybakova. - Novosib. 2014. - 274 s.

4. Polyanitsya O.V., Yakivets' V.S. Osoblivosti rozvitku yelektronnikh platizhnikh sistem v Ukraїni (Features of the development of electronic payment systems in Ukraine)/ O.V. Polyanitsya, V.S. Yakivets' // Molodiy vcheniy. - 2016 r. - №7 (34). - 116 - 120.
5. Decree № 141/2011 Coll. ot 13. maya 2011 goda, biznesa platezhnykh uchrezhdeniy, uchrezhdeniy elektronnykh deneg, melkikh postavshchikov platezhnykh uslug i melkikh emitentov elektronnykh deneg.(business of payment institutions, electronic money institutions, small-scale payment service providers and small-scale electronic money issuers.)
6. Ukaz № 141/2011 Coll. від 13 maya 2011 g. roku, biznes platizhnikh ustanov, ustanovka yelektronnikh groshey, drıbnikh provayderiv platizhnikh posluzhnykh knig i yelektronnikh groshey yemitit.(Decree No. 141/2011 Coll. from May 13, 2011, business payment institutions, electronic money institutions, small payment service providers and small electronic money issuers.)
7. Zakon o bankakh / Deutsche Bundesbank Eurosystems [Yelektronniy resurs]. - Rezhim dostupu (Banking Act / Deutsche Bundesbank Eurosystems [Electronic resource].) - Access mode:
https://www.bafin.de/SharedDocs/Downloads/EN/Aufsichtsrecht/dl_kwg_en.pdf?__blob=publicationFile
8. Gesetz über die Beaufsichtigung von Zahlungsdiensten Zahlungsdiensteaufsichtsgesetz [Yelektronniy resurs].(Law on the Supervision of Payment Services Payment Services Supervision Act) - Access mode: <https://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/zag/gesamt.pdf>
9. Kriptovalyuty kak kliringovyye sistemy i platozhnyye sredstva [Yelektronniy resurs](Cryptocurrencies as clearing systems and payment means). - Access mode: <http://paysyst.ru/crypto-payment-system.html>
10. Kriptovalyuta. Chto eto i kak s etim rabotat' [Yelektronniy resurs](Cryptocurrency. What is it and how to work with it). - Access mode:
<http://www.towave.ru/pub/kriptovalyuta-chto-eto-i-kak-s-etim-rabotat.html>
11. Kurs yustitsii Yevropeyskogo Soyuza / Shvetsiya: kuplya-prodazha bitcoynov, ne podlezhashchikh NDS / Biblioteke Kongressa [Yelektronniy resurs]. - Access mode:
<http://www.loc.gov/law/foreign-news/article/court-of-justice-of-the-european-unionsweden-purchase-and-sale-of-bitcoins-not-subject-k-chan/>
12. Sweden: Nalogovoye upravleniye publikuyet rukovodstvo po podokhodnomu nalogu na bitcoyn-mayning, predlagayet zapret na ispol'zovaniye bitcoynov v sdelkakh s otkhodami i metallolomom / Bibliotekoy Kongressa [Yelektronniy resurs]. - Access mode:
<http://www.loc.gov/law/foreign-news/article/sweden-tax-authority-publishes-guidelines-for->

[income-tax-on-bitcoin-mining-suggests-prohibition-of- Bitcoin ispol'zovaniye v-otkhodov-i-metallolom-operatsii/](#)

13.SSHA: Bitkoyn - eto zakonno i vygodno [Yelektronniy resurs].(USA: Bitcoin is legal and profitable [Electronic resource].) - Access mode: <https://bitnovosti.com/2013/11/18/usa-bitcoin-eto-zakonno-i-vygodno/>

14. Kapital'nyy remont kotla v Yaponii [Yelektronniy resurs]. - Access mode: <https://bravenewcoin.com/news/bitcoin-regulation-overhaul-in-japan/>

15.Gospodars'kiy kodeks Ukraїni: Kodeks vid 16.01.2003 № 436-IV [Yelektronniy resurs].(The Lord's Code of Ukraine: Codex dated 16.01.2003 No. 436-IV [Electronic resource].) - Access mode: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

16. Digest of decisions and arbitration practice of the Supreme Arbitration Court of Ukraine, Bulletin of the Supreme Arbitration Court of Ukraine, Bulletin of economic justice. Abadashev T.K. Legal features of the application of administrative sanctions in the functioning of payment systems 2013. [Electronic resource]. - Access mode: <http://www.arbitr.gov.ua/files/pages/06022015.pdf>